

Türkiye, geçen yıl en hızlı toparlanan ilk on ülke içine girdi

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği
(Eurochambres) Başkan Yardımcısı
baskanlik@tobb.org.tr

“Küresel krizde en hızlı küçülen ülkeler arasında ilk on içinde olan Türkiye, yine geçen yıl en hızlı toparlanan ilk on ülke içine girdi. Hem hızlı büyümenin yol açtığı yüksek cari işlem açığı, hem de **ekonomide bu kadar keskin değişkenlik** yaşanması, büyümenin sürdürülebilirliği açısından risk taşıyor.”

Yılın ilk çeyreği geride kalırken açıklanan en güncel iki temel gösterge bazında ekonominin genel bir değerlendirmesini yapabiliriz. İlk olarak iç dengeye yani kamu maliyesine baktığımızda, 2011 yılının ilk çeyreğinde bütçe açığı geçen yılın aynı dönemine göre % 64 azalarak 4,1 milyar liraya geriledi. Bütçe gelirleri % 21 oranında artarak 68,7 milyar lira, bütçe giderleri ise % 7 oranında artarak 72,8 milyar lira olarak gerçekleşti.

Kamu bütçesindeki olumlu seyrin ana nedeni, harcama tasarrufundan ziyade vergi gelirlerindeki artış oldu. Ocak-Mart döneminde vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre % 20 oranında artarak 58 milyar liraya ulaşırken, faiz hariç bütçe giderleri % 10 oranında artışla 59 milyar lira oldu.

Ekonomik aktivitelerin canlılığı ve tüketim hacminin büyümesi sayesinde, dolaylı vergilerin tahsilâtı % 21 artışla 38 milyar liraya ulaştı. Tüketim eğiliminin başlıca göstergesi olan dâhilde alınan KDV gelirleri % 26, ÖTV geliri % 14 büyüdü. Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı geçen yılın aynı dönemine göre 0,4 puanlık artışla % 66,4'e yükseldi.

Bu dönemde gelir, kurumlar ve servet vergilerinden oluşan doğrudan vergiler ise % 19 artışla 19 milyar lira oldu. İstihdam rakamlarındaki toparlanma da, bütçeye olumlu yansdı. Ücretlerden alınan verginin de içinde yer aldığı gelir vergisi tevkifatı yılın ilk çeyreğinde % 8 oranında artarak, 8,8 milyar lira seviyesine çıktı. Şirketlerin karlılığının bir göstergesi olan kurumlar vergisi tahsilâtı da % 42 artışla 6,6 milyar liraya ulaştı.

Sektörel bazdaki ekonomik canlılığa baktığımızda, dayanıklı tüketim mallarından alınan ÖTV geliri % 24, petrol ve doğalgaz ürünlerinden elde edilen ÖTV geliri % 9, gazlı içeceklerden yapılan ÖTV tahsilâtı % 3, tütün mamullerinin ÖTV'si % 1, alkollü içkilerden gelen ÖTV geliri % 18 oranında arttı. Cep telefonu görüşmelerindeki özel iletişim vergisi tahsilâtıysa % 9 büyüyerek 1 milyar liraya çıktı.

Artan ithalat, cari dengeyi olumsuz etkilese de, kamu maliyesine olumlu yansdı. İlk 3 ayda ithalde alınan KDV % 34 artışla 10,3 milyar liraya, gümrük vergileri % 46 artışla 1 milyar liraya ulaştı.

Kamu maliyesinin gider tarafında, toplam bütçe giderleri % 7 artarken, personel giderleri % 16, kamunun mal ve hizmet alım giderleri ise % 14 oranında büyüdü. Faiz giderleri ise % 7 oranında azaldı.

İç dengedeki olumlu seyrin karşısında, dış dengede bozulma artarak devam ediyor. Yılın ilk çeyreğinde ihracat % 21 artışla 31,5 milyar dolara yükselirken, ithalat % 46 artışla 56 milyar dolara ulaştı. Böylece dış ticaret açığı geçen yılın aynı dönemine göre ikiye katlandı ve

24,6 milyar dolar oldu. İhracatın ithalatı karşılama oranı % 56'ya geriledi.

Yatırım malları ithalatı % 51 artarak 8,2 milyar dolar, tüketim malı ithalatı % 43 artışla 7,3 milyar dolar olurken, hammadde ve ara malı ithalatı % 45 artışla 40,3 milyar dolara yükseldi. Böylece ilk çeyrekteki tüm ihracat, hammadde ithalatının ancak % 78'ini karşılayabildi. Sanayinin ithalata bağımlılığının bir göstergesi olan sanayi için işlem görmüş ürün ithalatı da % 45 büyüyerek 18 milyar dolara ulaştı.

Dış ticaret açığının tehlike sinyalleri verdiği yılın ilk çeyreğinde, petrol ve doğalgaz ithalatı faturası geçen yılın aynı dönemine göre % 42 artışla 10,8 milyar dolar olarak gerçekleşti. Bir diğer önemli ithalat kalemi olan, metal cevheri ve hurda demir-çelik ithalatı % 73 artarak 2,5 milyar dolar oldu.

Dayanıklı tüketim malları ithalatı % 35 artışla 1 milyar dolara, bi-

nek otomobil ithalatı % 97 artışla 1,9 milyar dolara ulaştı. Hayvancılıktaki sıkıntılar da ithalata yansdı. Yılın ilk üç ayında canlı hayvan, et ve et ürünleri ithalatı katlanarak arttı. Geçen yıl ilk çeyrekte 18 milyon dolarlık canlı hayvan ithalatı gerçekleştiren Türkiye, bu yılın ilk çeyreğinde 233 milyon dolarlık ithalat yaptı. Et ve et ürünleri ithalatı ise geçen yılki 645 bin dolarlık seviyesinden 218 milyon dolara yükseldi.

Türkiye'nin 2011 yılının ilk çeyreğindeki 24,6 milyar dolarlık dış ticaret açığının % 62'si 5 ülkeden kaynaklandı. Ocak-Mart döneminde Çin'e 4,5 milyar dolar, Rusya'ya 4,3 milyar dolar,

ABD'ye 3 milyar dolar, Almanya'ya 1,8 milyar dolar ve İran'a 1,5 milyar dolar dış ticaret açığı verildi.

Türkiye'nin en çok dış ticaret fazlası verdiği ülkelerse 1,3 milyar dolarla Irak, 758 milyon dolarla Birleşik Arap Emirlikleri ve 479 milyon dolarla İngiltere oldu. Halk isyanlarının yaşandığı bölgelerde ihracatımız olumsuz etkilendi. Libya'ya ihracat % 40, Mısır'a % 20, Tunus'a % 21 oranında geriledi.

Sonuç olarak ilk çeyrekte tüketime dayalı vergi gelirlerindeki ve enerji hariç ithalattaki artış hızının yüksekliği, ekonomik aktivitenin canlılığını koruduğunu gösteriyor. Öte yandan bu durum ekonominin aşırı ısınması riskini de beraberinde getiriyor.

Küresel krizde en hızlı küçülen ülkeler arasında ilk on içinde olan Türkiye, geçen yıl en hızlı toparlanan ilk on ülke içine girdi. Hem hızlı büyümenin yol açtığı yüksek cari işlem açığı, hem de ekonomide bu kadar keskin değişkenlik yaşanması, büyümenin sürdürülebilirliği açısından risk taşıyor. Önlemler konusunda Merkez Bankası'nın daha fazla tek başına bırakılmamasına ve seçimler sonrasında kamu idaresinin bir bütün olarak devreye girmesine ihtiyaç olduğu görülüyor.

Sanayinin ithalata bağımlılığının bir göstergesi olan sanayi için işlem görmüş ürün ithalatı % 45 büyüyerek 18 milyar dolara ulaştı.